

Απομυθοποιώντας την Ισλανδία

Για να μην υπάρξει παρεξήγηση, τρέφω εκτίμηση στους Ισλανδούς που, πράγματι, αντιμετώπισαν με γενναιότητα και αξιοπρέπεια την δική τους Κρίση ψηφίζοντας κατά συρροή εναντίον των πολιτικών που, όπως οι δικοί μας ηγέτες, τους έλεγαν ότι τα εγκλήματα των εχόντων πρέπει, «για το καλό της χώρας», να τα πληρώσουν οι μη έχοντες. Όμως νιώθω την ανάγκη να αντικρούσω την διαδεδομένη στην χώρα μας άποψη ότι η Ισλανδία αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση και χώρα όπου, τελικά, θριάμβευσε το δίκιο.

Μετά την κατάρρευση των τραπεζών της Ισλανδίας, η οποία επέφερε την πτώχευση του δημοσίου, Άγγλοι, Ολλανδοί, ΔΝΤ και ΕΕ απαιτούσαν τα χρέη αυτά να τα αππληρώσουν, στο διηνεκές, οι Ιρλανδοί πολίτες μέσω της φορολογίας. Ευτυχώς, μέσω δημοψηφισμάτων, οι πολίτες απέρριψαν αυτές τις απαιτήσεις. Όμως, στο μεταξύ, οι πιστωτές (δηλαδή οι ομολογιούχοι) των πτωχευμένων Ισλανδικών τραπεζών πούλησαν το δικαίωμα είσπραξης των χρεών αυτών σε επαγγελματίες ύαινες των χρηματαγορών – στα λεγόμενα ταμεία υαινών (vulture funds) που αγοράζουν το χρέος ενός κακομοίρη χρεοκοπημένου για ψίχουλα και κατόπιν τον κυνηγούν επ' άπειρο προσπαθώντας να του πάρουν με απειλές και μακρόχρονες δίκες ό,τι μπορέσουν.

Εκείνη την εποχή, η ιδιοκτησία των Ισλανδικών τραπεζών είχε περάσει στο κράτος, καθώς κανείς ιδιώτης δεν ήταν τρελλός να αναλάβει τα χρέη τους. Η ιδέα της κυβέρνησης ήταν να αξιολογήσει την εναπομείνουσα αξία τους και να αποπληρώσει τους δανειστές των τραπεζών ανάλογα – με ένα μεγάλο κούρεμα το οποίο θα αντανakλούσε την κατά πολύ μειωμένη ικανότητα αποπληρωμής των στεγαστικών, καταναλωτικών και επαγγελματικών δανείων των Ισλανδών πολιτών. Νάσου όμως το ΔΝΤ το οποίο «σύστησε» στην κυβέρνηση να εφαρμόσει ένα «πρόγραμμα μεγιστοποίησης των ποσοστών επιστροφής» προς τους δανειστές των τραπεζών. Υπό αυτή την πίεση, η κυβέρνηση σύναψε με τις ύαινες των χρηματαγορών μία συμφωνία που, από τότε, λειτουργεί ως «άδεια κυνηγίου» - όπου στο παίγνιο αυτό κυνηγός είναι οι ύαινες (τα vulture funds) και θύματα οι Ισλανδοί πολίτες που χρωστούν στις πτωχευμένες, και πλέον εθνικοποιημένες, τράπεζες!

Το ενδιαφέρον στην ιστορία είναι η εξής διαφοροποίηση του χρέους των επιχειρήσεων από το στεγαστικό χρέος των οικογενειών: ενώ τα χρέη των επιχειρηματιών κουρεύτηκαν κατά 60% και 70%, τα στεγαστικά δάνεια των νοικοκυριών κουρεύτηκαν μόνο τόσο όσο χρειαζόταν ώστε το μέγεθος του χρέους που παραμένει να μην υπερβαίνει την αξία του σπιτιού. Αυτό δημιούργησε μεγάλες ανισότητες καθώς για κάποιον που είχε δανειστεί πολλά και του οποίου σπιτιού η αξία έπεσε πολύ, το κούρεμα ήταν μεγάλο. Για έναν όμως μεγαλύτερης ηλικίας Ισλανδό που είχε ξεπληρώσει ένα μεγάλο κομμάτι του δανείου του, το κούρεμα ήταν μηδενικό, την ώρα που το εισόδημά του είχε κουρευτεί μπορεί και 80%!

Συμπερασματικά βλέπουμε ότι ακόμα και στην Ισλανδία όπου ο λαός δεν «μάσησε», και απέρριψε μέσα από δημοψηφίσματα την ιδέα ότι του αξίζει η σκλαβιά στα κάτεργα του χρέους ώστε να μην χάσουν εκείνοι που το δημιούργησαν «παίζοντας» στις αγορές, η πλάστιγγα της δικαιοσύνης αρνείται να γείρει προς την μεριά του δίκιου. Εκεί που στις περασμένες Κρίσεις (π.χ. στον Μεσοπόλεμο αλλά και στην δεκαετία του 1970 και 1980) καταστρέφονταν παράλληλα τα χρέη των οφειλετών και τα «δικαιώματα» των δανειστών σε εκείνα τα χρέη, στην σημερινή Κρίση βλέπουμε κάτι το πρωτόγνωρο: τα μη εξυπηρετούμενα, λόγω της Κρίσης χρέη, να παραμένουν εγγεγραμένα στα κιτάπια των υαϊνών, των τοκογλύφων, των τραπεζών των ίδιων ώστε, με κρατική και διακρατική παρέμβαση να δύναται το πτωχευμένο χρηματο-πιστωτικό σύστημα να διατηρεί σε ομηρία την υπόλοιπη κοινωνία. Πρόκειται για μια μετεξέλιξη του καπιταλισμού (όπου υποτίθεται ότι «κερδίζουν» τον αγώνα επιβίωσης οι «πετυχημένοι») σε αυτό που ονομάζω Πτωχοτραπεζοκρατία: ένα καθεστώς όπου όσο μεγαλύτερη η ζημία του τραπεζίτη τόσο μεγαλύτερη η εξουσία του χρηματοπιστωτικού συστήματος επί της κοινωνίας.